

door het personeel van de scheepvaartmaatschappij een primitieve behuizing opgetrokken werd, 'gezorgd is, dat baby's warme melk en pap kunnen krijgen'.¹ Niettemin was het er, 'eerlijk gezegd', aldus van Thiel, 'mensonwaardig'.²

Zo ook in de rijkswerkinrichting te Hoorn, waar in twee dagen duizend arrestanten terecht kwamen. Op 11 mei kreeg men er tot 's middags vier uur niets te eten; toen kwamen er boterhammen en wat slappe koffie; vervolgens ging men er weer in het pikdonker en het druipende vuil de nacht in. 'Unten', schreef later een Duitser die in een van de bovenkooien lag, '*sind drei Jungens von fünfzehn Jahren. Sie schreien: hilf uns doch!*'³ Zondag kon men nauwelijks in de holle zalen lopen, zoveel uitwerpselen en braaksel lagen er; zondagavond kreeg men voor het eerst enig warm eten en ontving men bovendien stro. Er had zich toen al een commissie van geïnterneerden opgeworpen, welker vertegenwoordiger, Paul Kiës, voorzitter van de z.g. Troelstrabeweging, contact opnam met de commandant van deze noodgevangenis die zich, ook naar het oordeel van het geïnterneerde Tweede-Kamerlid van de NSB, H. J. Woudenberg, alle moeite gaf om een dragelijker situatie te scheppen: hij vorderde werklieden, liet een waterleiding aanleggen en zorgde voor betere kost.⁴ 'In het zeer gemengde gezelschap van communisten en NSB'ers, Duitsers en zelfs Duitse Joden ontstond gedurende die korte tijd een zekere lotsverbondenheid door de gezamenlijk gedragen ellende. Ook Wijnkoop', aldus de biograaf van de CPN-voorman, 'droeg zijn lot in Hoorn ferm en opgewekt'.⁵

De Vijfde-Colonne-paniek eiste onder diegenen die gearresteerd werden, enkele mensenlevens. De drie slachtoffers die in de trein van Den Haag naar Amsterdam vielen, memoreerden wij al. Daarnaast werd in Rotterdam op 12 mei een NSB'er die naar een politiebureau overgebracht werd, dodelijk getroffen, wellicht per ongeluk; in Wassenaar werd op de 13de een NSB'er bij arrestatie neergeschoten door een reserve-kapitein van het leger, in Dordrecht werden, eveneens op de 13de, twee gebroeders gefusilleerd; uit hun huis (waar men geen wapenen vond) zou geschoten zijn; één van de twee was NSB'er; de lijken werden in de rivier gegooid.⁶ Volledigheidshalve voegen wij hier nog toe (maar wij komen er op terug), dat op de 14de overste Mussert, de Dordrechtse kantonnementscommandant, in Sliedrecht dood-

¹ (N.V. Stoomvaartmaatschappij Nederland) J. W. de Roever: *De Nederland in de tweede wereldoorlog* (1951), p. 31-32. ² Getuige J. A. van Thiel, *Enq.*, dl. I c, p. 203. ³ G. C. Hirsch: '*Pfingsten im Gefängnis*', p. 7 (Doc. I - 701, map 2-1). ⁴ H. J. Woudenberg: '*Mémoires*', dl. II, p. 54-55 (Doc. I - 1922). ⁵ A. J. Koejemans: *David Wijnkoop*, p. 287. ⁶ J. Bleeker: *De buffer*, p. 12.